

LR Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto nariams

2017 m. gruodžio 18 d.
NSMOT 17/12/18

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENAMOSIOS VIETOS DEKLARAVIMO ĮSTATYMO NR. VIII-840 ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Gerbiami Socialinių reikalų ir darbo komiteto nariai,

Nuo 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 pakeitimo įstatymo Nr. XII-1919 įgyvendinamuosiuose nuostatuose buvo nustatyta, kad asmenys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo buvo įtraukti į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą pagal savivaldybę, kurios teritorijoje jie gyvena, privalo per 6 mėnesius Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka deklaruoti savo gyvenamąją vietą arba pateikti prašymus įtraukti į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, jei atitinka šio įstatymo 6 straipsnio 1 ir 2 dalyje numatytas sąlygas.

Atsižvelgiant į tai, jog šis terminas buvo pratęstas du kartus ir nukeltas iki 2018 m. sausio 1 d., o asmenų, kurie iki numatyto laikotarpio nedeklaravę gyvenamosios vietos, bei asmenų, kurie neatitinka Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytų sąlygas, duomenys bus naikinami, Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau – Tinklas) išreiškia susirūpinimą, jog šių žmonių galimybės pasinaudoti viešosiomis paslaugomis bus apribotos.

Tinklas atstovauja pažeidžiamiausias visuomenės grupės ir reiškia nerimą, jog tokia tvarka gali šiuos asmenis nustumti į dar didesnę atskirtį ir pažymi šiuos aspektus:

- Būstą besinuomaujantys, tačiau neturintys sutarčių su jo savininkais, mažas pajamas gaunantys asmenys dažnai neturi finansinių galimybių pasirinkti alternatyvų variantą, o derantis su būsto savininkais dėl sutarties, kuri leistų deklaruoti gyvenamąją vietą, šie asmenys **nėra galios pozicijoje**. Tinklo nariai taip pat pastebi, jog patys žmonės neretai bijo, jog net paprašius tokios sutarties, jie gali būti paprašyti išsikraustyti. Taigi, daugeliu atveju šie asmenys negali deklaruoti gyvenamosios vietos dėl ne nuo jų priklausančių priežasčių, o apribojus prieigą prie viešųjų paslaugų skurstantys asmenys susiduria su rizika atsidurti dar gilesniame skurde ir atskirtyje.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

- Tinklo nariai taip pat dirba ir su benamiais, kurie yra viena iš pažeidžiamiausių ir sunkiausiai integruojamų visuomenės grupių. Daugelis jų yra praradę socialinius ir bendruosius įgūdžius, išardę socialinius tinklus. Atkreiptinas dėmesys, jog dalis šių asmenų negali pasinaudoti net laikinųjų namų paslaugomis, nes vietų skaičius jose yra ribotas, **tačiau gauna kitas NVO paslaugas**, tokias kaip maitinimas, lankosi dienos centruose ar gauna žemo slenksčio paslaugas. Pažymėtina, jog šių asmenų integracija į visuomenę yra labai ilgas ir sudėtingas procesas, todėl ribotos galimybės žmonių prieigai prie viešųjų paslaugų šį procesą apsunkina dar labiau.

Atsižvelgiant į aukščiau išvardintas priežastis, **Tinklas palaiko Lietuvos Respublikos Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIII-1399 su šiomis išlygomis:**

- 1. Aiškiai apibrėžti šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkte išvardintus ekonominius, socialinius ir asmeninius interesus savivaldybėje bei pažymėti, jog socialinius interesus gali pagrįsti ir NVO teikiamos paslaugos.**

Atkreiptinas dėmesys, Tinklo nariai veikia 48 savivaldybėse, o jų praktika rodo, jog ir šiuo metu pasitaiko atvejų kai įtraukimo į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą tvarka skirtingose savivaldybėse yra traktuojama nevienodai. Nors Tinklo nariai supranta savivaldos teisę tam tikrose srityse laisvai priimti sprendimus, tačiau pabrėžia, kad, siekiant išvengti neaiškumų ir neapibrėžtumų tiek savivaldybėms, tiek nevyriausybinėms organizacijoms, tiek patiems gyventojams, **įstatymo įgyvendinamosiose taisyklėse būtina aiškiai ir konkrečiai apibrėžti, kas pagrindžia asmens ekonominius, socialinius ir asmeninius interesus.**

Taip pat pažymėtina, jog Tinklo nariai, o taip pat ir kitos NVO, dirba su skurdą ir socialinę atskirtį patiriančiais asmenimis, kurių dalis negali deklaruoti gyvenamosios vietos dėl ne nuo jų priklausančių priežasčių. Neretai šie asmenys yra integracijos procese ir yra nedirbantys, tačiau nuolat palaikantys ryšį su NVO ir gaunantys reguliarias integracines paslaugas. Svarbu pažymėti, jog neretai NVO yra *vienintelės* paslaugų teikėjos šiems asmenims, o jų teikiamos paslaugos yra vienintelis būdas užtikrinti bent minimalų jų socialinį dalyvavimą. Siekiant užtikrinti šių asmenų prieigą prie kitų viešųjų paslaugų ir neapsunkinti integracijos proceso, o taip pat išsaugoti ir šių žmonių orumą užtikrinant pilietines ir socialines teises, pabrėžiame, jog šio įstatymo **įgyvendinamosiose taisyklėse būtų nurodoma, jog asmenų socialinius interesus gali pagrįsti reguliariai gaunamos paslaugos iš NVO.**

2. Šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje 1, 2 ir 6 punktuose numatytą 6 mėnesių laikotarpį pakeisti į 12 mėnesių.

Tinklo nariai atkreipia dėmesį, jog 6 mėnesių laikotarpis integracijos procese yra palyginti neilgas laikotarpis, ypatingai kalbant apie benamius ir kitas pažeidžiamas grupes. Be to, daugeliui jų administraciniai išsipareigojimai yra itin sunki našta. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog toks siūlymas gali būti didelė apkrova ir pačioms savivaldybėms. Taigi, siūlome šio įstatymo **6 straipsnio 1 dalyje 1, 2 ir 6 punktuose numatytą 6 mėnesių laikotarpį prailginti iki 12 mėnesių.**

3. Pakeisti šio įstatymo priedo 2 straipsnio 4 dalyje numatytą vieno mėnesio laikotarpį iki trijų mėnesių.

Tinklas atkreipia dėmesį į tai, jog nuo 2018 m. sausio 1 dienos visų asmenų, įtrauktų į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą duomenys bus ištrinti, todėl visi šie asmenys, norintys deklaruoti gyvenamąją arba pateikti prašymą įtraukti juos į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą, turės tai padaryti per mėnesį, tačiau Tinklo nariai pastebi, jog viešojoje erdvėje trūksta *objektyvios* informacijos apie naująją tvarką, todėl daugeliui asmenų, o ypač skurstantiems ar socialinėje atskirtyje esantiems asmenims ar net su jais dirbantiems socialiniams darbuotojams gali būti sunku suprasti naująją tvarką ir asmenų, nedeklaravusių gyvenamosios vietos, pareigas. Atsižvelgiant į tai, siūlome **prailginti šio įstatymo priedo 2 straipsnio 4 dalyje numatytą vieno mėnesio laikotarpį iki trijų mėnesių.** Tuo pačiu norime atkreipti dėmesį, jog turi būti užtikrinta objektyvios informacijos sklaida tiek bendradarbiaujant su žiniasklaida, tiek su NVO, kurios turi prieigą prie socialiai pažeidžiamų ir bendrųjų įgūdžių stokojančių asmenų.

Direktorė Aistė Adomavičienė